

Eforturile de menținere a Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț în perioada septembrie 1948 - iulie 1952

*

Efforts to maintain the monastic seminary at Neamț Monastery in the period September 1948 - July 1952

*

Efforts pour maintenir le séminaire monastique au monastère de Neamț entre septembre 1948 et juillet 1952

Prof. drd. pr. Viorel-Romus LAIU¹

Rezumat: *Efortul conducerii Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, unit cu cel al mănăstirii și cu sprijinul necondiționat al directorului și al corpului didactic al seminarului pentru continuarea demersului educațional în marea obște monahală din Neamț, a fost unul fără îndoială. Obștea monahală a cunoscut foarte bine anii de înflorire ai școlii teologice din Neamț din perioada Sf. Paisie Velicicovski. În acest an 2022 sărbătorim 300 de ani de la nașterea lui. Perioada de după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial a fost una destul de dificilă, profesorii și studenții deopotrivă au început să guste suferința ideologică din cauza conducerii Partidului Comunist instalat începând cu 1947.*

Cuvinte cheie: *Mănăstirea Neamț, Neamț, Seminar, studenți și profesori teologi, regim comunist*

*

Abstract: *The effort of the management of the Metropolitanate of Moldavia and Bucovina, united with that of the monastery and with the unconditional support of the principal and the teaching staff of the seminary for the continuation of the educational approach in the great monastic community of Neamț, was one without doubt. The monastic community knew very well the flourishing years of the theological school from Neamț during the period of St. Paisie Velicicovski. This year of 2022 we celebrate 300 years since his birth. The period after the Second World War ended was a rather difficult one, teachers and students alike started to taste the ideological suffering due to the leadership of the Communist Party installed starting 1947.*

Keywords: *Neamț Monastery, Neamț, Seminary, theological students and teachers, Communist regime*

*

Résumé: *L'effort de la direction de l'Institution Métropolitaine de Moldavie et Bucovine, uni à celui du monastère et au soutien inconditionnel du directeur et du personnel enseignant du séminaire pour la poursuite de l'approche éducative dans la grande communauté monastique de Neamț, a été indubitable. La communauté monastique a très bien connu les années florissantes de l'école théologique de Neamț pendant la période de St. Paisie Velicicovski. Cette année 2022, nous célébrons 300 ans de sa naissance. La période qui suivit la fin de la Seconde Guerre mondiale fut assez difficile, car les*

---

¹ Acknowledgement: Această lucrare a fost realizată cu sprijinul proiectului POCU 153770, cu titlul: „Accesibilitatea cercetărilor avansate pentru o dezvoltare economică sustenabilă - ACADEMIKA”, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020. Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, Școala Doctorală de Științe Socio-Umane, domeniul istorie.

enseignants et les étudiants commencèrent à subir la souffrance idéologique due à la direction du Parti communiste installée à partir de 1947.

Mots-clés: *Monastère de Neamt, Neamt, Séminaire, étudiants et professeurs de théologie, régime communiste*

*

Începând cu anul 1948, atunci când a avut loc reforma generală a învățământului public, învățământul religios pentru pregătirea clerului a revenit, în mod firesc, sub coordonarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și al ierarhilor locali. A fost alcătuit un „Regulament al învățământului teologic” încadrându-se cu totul în noua formă de organizare a statului. Conform noului statut al Bisericii Ortodoxe Române, sunt înființate în locul facultăților de teologie pentru învățământul superior, două Institute Teologice cu grad universitar și anume, un institut ce avea sediul la București și un altul ce avea sediul la Sibiu².

Totodată, prin desființarea seminariilor și a școlilor de cântăreți ce au funcționat până atunci în învățământul de nivel mediu, au fost înființate un număr de șase seminarii teologice pentru băieți și odată cu acestea au fost înființate alte două seminarii monahale pentru călugărițe și fiice de preoți.

În acest context între anii 1948-1949, datorită efortului patriarhului Justinian Marina, Județului Neamț îi revin 3 seminarii. Fiecare Seminar avea câte șapte cadre didactice și un post de duhovnic. În cei cinci ani de studii, elevii primeau cunoștințe generale de Teologie, Muzică bisericească, Limbi clasice (greacă și latină), Limbi moderne (rusă, germană, engleză sau franceză) și discipline de cultură generală (Limba și literatura română, Istorie, Geografie, Pedagogie, Psihologie, Logică, Legislație de stat, etc). La terminarea studiilor, fiecare elev susținea un examen de diplomă³.

În acest sens, pentru perfecționarea cadrelor didactice, Patriarhia organizează cursuri de perfecționare didactică. Deschiderea oficială a acestor cursuri a avut loc la 1 august 1948, când au fost prezenți Preasfințitul Adrian Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, delegat al Patriarhului Iustin, Preasfințitul Eftimie Bârlădeanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului și Hușilor. Printre oficialități s-a numărat și reprezentantul Departamentului Cultelor, Iulian Sorin și exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor și stareț al Mănăstirii Neamț, arhimandritul Efrem⁴.

Dacă până atunci profesorii care predau la seminarii urmau cursuri în cadrul școlilor de pregătire a personalului bisericesc, unde erau pregătiți de cadre didactice de la școlile de stat, după 1948, aceste cursuri au fost organizate de către Secția de

---

² Legea pentru regimul general al Cultelor din 4 august 1948.

³ Giurescu C. Dinu, *Învățământul în România între anii 1948 și 1989*, disertație susținută la Universitatea din Craiova la 22 noiembrie 2001.

⁴ Diac. Ioan Ivan, *Cursuri de îndrumări metodologice la Mănăstirea Neamț, pentru perfecționarea cadrelor didactice de la Seminariile Teologice*, în „MMS”, nr. 7-9, 1977, pp. 643-650.

Învățământ de la Patriarhie. Aceste cursuri trebuiau să aibe avizul Departamentului Cultelor iar cursurile vizau atât disciplinele teologice cât și cele social-politice dar cu accent pe principiile învățaturii creștine.

Reforma învățământului din 1948 a afectat inclusiv seminarul „Veniamin Costachi” din Iași care, își încetează activitatea, aceiași soartă având-o și Seminarul „Sf. Gheorghe” din Roman, care prin adresa nr. 43877/1948 a Ministerului Cultelor desființa acest templu de educație, aprobând ca toate bunurile de care dispunea să fie predate Ministerului Învățământului Public. Pregătirea clerului Episcopiei Romanului avea să se facă de acum la singurul Seminar existent în Mitropolia Moldovei, cel de la Mănăstirea Neamț⁵.

Din toamna anului 1948 ca urmare a noii reforme, sunt organizate în aria jurisdicțională a Mitropoliei Moldovei și Sucevei, doar două seminarii monale, la Mănăstirea Neamț și Mănăstirea Agapia - în primul an la Mănăstirea Văratice până la pregătirea spațiului la Agapia. Acestea se aflau sub coordonarea Administrației Patriarhale, deoarece însăși Mănăstirile Neamț și Agapia erau declarate stravropighii ale Patriarhiei Române. Funcționarea acestora s-a realizat prin intermediul unor dispoziții și reglementări speciale, cu programe adecvate vieții monahale. Cursurile au început efectiv la 1 februarie 1949, perioada din septembrie 1948 și până la 1 februarie 1949 a fost una de organizare, deși deși anul școlar a fost socotit ca fiind anul 1948-1949⁶.

Trebuie spus că, Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț, a avut de-a lungul timpului denumiri diferite, precum: Școala duhovnicească „Neonil”; Școala Duhovnicească „Greco-latină”; Școala de adulți; Școala de Cântări; Școala de Muzică Bisericească..., de Cântări Bisericești...; Seminarul de muzică bisericească; Seminarul monahal, Seminarul monahal Superior, Seminarul monahal „Patriarhul Nicodim” sau chiar Școală Medie Tehnică de Cântăreți Bisericești⁷.

Lista personalului didactic a fost aprobată prin adresa 1487 din 1 februarie 1949 a Ministerului Cultelor. Printre primii profesori numiți au fost o serie de Arhieri vicari și locotenenți de episcopi, care, scoși de la posturile în care funcționaseră până acum, practic nu mai făceau parte din plenul Sfântului Sinod⁸.

Acești arhieri au fost:

- Episcopul dr. Partenie Ciopron⁹ fost episcop al armatei (prin desființarea Episcopiei Armatei).
- Arhiereul Atanasie Dincă Bârlădeanul¹⁰

---

⁵ Flenchea Petru, *Scurt istoric al Seminarului „Sf. Gheorghe” Roman*, p. 2 (manuscris).

⁶ Viorel Laiu, *Școala teologică de la Mănăstirea Neamț între 1945-1990*, în *Analele Liceului „Vasile Conta” Târgu-Neamț*, seria Istorie, vol. II, nr. 1, 2020, p. 263.

⁷ Prof. Diac. Ioan Ivan, *Serbarea de sfârșit de an de la Școala Medie Tehnică de Cântăreți Bisericești de la Mănăstirea Neamț*, în „MMS”, nr. 7-8, 1955, p. 464.

⁸ „BOR”, anul LXVI (1948), nr. 11-12, nov.-dec., p. 638.

⁹ După 1948 a fost profesor și director al Seminarului monahal din Mănăstirea Neamț (1948 - 1950).

- Arhiereul Eugeniu Laiu Suceveanul¹¹
- Arhiereul Pavel Șerpe Ploieșteanul¹²

De asemenea acestora de mai sus menționați li s-au mai adăugat și Arhimandritul Laurențiu Busuioc, fost director al Seminarului de la Mănăstirea Neamț între anii 1925 -1928.

Prin adresa 3047 din 10 februarie 1949 a Ministerul Cultelor, se aducea la cunoștință că noul director al Seminarului Monahal de la Mănăstirea Neamț, începând cu 1 februarie 1949 era episcopul dr. Partenie Ciopron¹³. Încă din această fază de început, printre profesorii arhieriei, arhimandriți și ieromonahi, întâlnim și pe profesorul Ioan Ivan, absolvent al Seminarului „Sf. Gheorghe” din Roman și licențiat al Facultății de Teologie din București, cu studii de specialitate pentru predarea Religiei în învățământul teologic și liceal.

Anul școlar 1948-1949 am fost deschis la 7 februarie 1949, seminarul având două clase cu elevi monahi de la mai multe mănăstiri din cuprinsul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, cei mai mulți fiind cei de la Mănăstirea Neamț. Deschiderea nu a avut loc în sediul Seminarului refăcut în 1939, acesta fiind la acea dată lagăr pentru clericii greco-catolici¹⁴. Acești deținuți erau formați dintr-un număr de aproximativ 50 de persoane. Accesul era interzis în sediu, doar un delegat al Mănăstirii primea acceptul de a veni la postul unde predă, doar în unele zile prestabilite pentru a lua lenjeria murdară și o aduce la spălătoria mănăstirii pentru a fi curățată și uscată iar apoi înapoiată. În lipsa spațiului care-i aparținea, Seminarul a desfășurat cursurile în arhondaricul mănăstirii, acolo unde erau și dormitoare, masa fiind servită la trapeza mănăstirii. Această situație a fost adusă la cunoștința Patriarhiei, prin adresa din 14 februarie 1949. Această motivare era făcută în mod subtil, evidențiindu-se aspectul că spațiul „era ocupat de altcineva”¹⁵. În urma raportului făcut, spațiul a fost eliberat de către Securitate, Seminarul înștiințând la 1 martie, Patriarhia. Sunt aprobate și posturile administrative necesare bunei funcționări: secretar, contabil, administrator, magazioner, bucătar, personal de serviciu.

---

¹⁰ Atanasie Alexandru Dincă, arhiereu vicar patriarhal, cu titlul Bârlădeanul, locțiitor de episcop al Râmnicului din 1945, a fost scos din funcție după 1948 și obligat să intre în Mănăstirea Neamț.

¹¹ Episcopul Eugeniu Laiu s-a născut la 20 iunie 1894 în localitatea Bîrgăoani, județul Neamț. A fost mitropolitul Bucovinei, cu sediul la Cernăuți. Pentru acțiuni dușmănoase față de comunism, a fost arestat în 1949, potrivit informațiilor provenite de la protopopiatul Tg. Neamț. A încetat din viață la 20 aprilie 1968.

¹² Pavel Șerpe, arhiereu vicar al Bucureștilor din iulie 1947, cu titlul de Ploieșteanul, a fost pus în disponibilitate după 1948, stabilindu-i-se ca loc de retragere Mănăstirea Curtea de Argeș.

¹³ Arhim. Timotei Aioanei, *Viețuitori din Chinovia Neamțului în veacul al XX-lea*, Editura „Trinitas”, 2008, p. 302.

¹⁴ Gheorghe I. Moiescu, *Deschiderea cursurilor la seminariile monahale*, în „BOR”, an LXVII (1949), nr. 34, mart.-april., pp. 40-41.

¹⁵ Ministerul Cultelor, Decretul nr. 233/1949 privind aprobarea Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române

Totuși fondurile fiind insuficiente, aprovizionarea Seminarului era din ce în ce mai greu de efectuat și așa s-a ajuns prin raportul nr.23/24 februarie 1949 făcut Patriarhiei să oblige mănăstirile ce aveau elevi la Seminar să trimită cotă de alimente. În aceeași măsură mănăstirea a pus la dispoziția Seminarului o căruță cu doi cai pentru aprovizionarea din orașul Tg. Neamț¹⁶.

Lipsa manualelor și a unor programe făcea ca activitatea didactică să fie tot mai grea¹⁷. În aceeași lună era făcută o altă solicitare Patriarhiei, prin care se cerea aprobarea unor posturi pentru următoarele persoane: Dionisie Crețu – spiritual; Demostene Tebeică¹⁸ – secretar; Sofian Boghiu¹⁹ la catedra de pictură și sculptură.

După eliberarea din funcția de director a episcopului Partenie Ciopron în luna mai 1949, locul său a fost luat de către arhiepiscopul Emilian Antal²⁰ în urma plecării sale lăsând Seminarului o trăsură cu doi cai ce avea roțile protejate de cauciuc. A urmat la conducere, arhiepiscopul Pavel Șerpe care a fost un timp și stareț al mănăstirii Neamț.

Perioada 1949-1952 a însemnat o înflorire dat fiind faptul că printre profesorii acestui seminar s-au numărat Benedict Ghiuș, Nicodim Sachelarie, Petru Pogonat, Petroniu Tănase²¹, Victor Ojog, Andrei Scrima, Al. Opațchi și alții.

Seminarul monahal din mănăstirea Neamț a funcționat în perioada 1948-1952, fiind apoi desființat. Clasele care au rămas, au devenit secție monahală a noii Școli de cântăreți bisericești a Mitropoliei Moldovei și Sucevei, înființată la 1 septembrie 1952. Noua școală prelua școlile de cântăreți de la Suceava și Roman desființate prin decizia Mitropoliei Moldovei și Sucevei, nr. 1846 din 28 iulie 1952.

Elevii Seminarului Monahal din Mănăstirea Neamț urmau trei ani de studiu, curs teoretic iar al patrulea an era de calificare în meseria de tipograf, pictor, sculptor sau olar. După finalizarea celor trei ani teoretici, urma un examen de diplomă pentru cunoștințele de teologie, liturgică teoretică și practică, muzică bisericească vocală și psaltică. După anul de practică se dădea un examen la una din meseriile ce le urmasse. Având toate studiile promovate și calificările obținute, absolvenții se puteau înscrie la Institutul Teologic de grad universitar cu binecuvântarea Eparhiei de care aparținea.

La 1 septembrie 1952, personalul fostului Seminar a fost disponibilizat, fiind aprobată noua schemă de personal pentru Școala de cântăreți bisericești. Dacă numărul

---

¹⁶ Arhiva Seminarului Teologic Neamț (ASTN), dosar nr. 3/1948, f. 211. Într-o notă informativă din 10 martie 1949, sursa „Argus” menționa venirea episcopului Emilian Antal ca viitor „director al seminarului monahal de la mănăstirea Neamț” (ANIC, fond Direcția Generală a Poliției, dosar 77/1946, f. 83).

¹⁷ Cf. Raportului nr.22/24 februarie 1949.

¹⁸ Arhidiacon. Ioan Ivan, *Arhimandritul Demostene Tebeică*, în „MMS”, nr. 1-3, 1984, p. 175.

¹⁹ Sofian Boghiu (n. 7 octombrie 1912, Cuconești Vechi, județul Bălți; d. 14 septembrie 2002, Mănăstirea Antim) a fost un mare duhovnic ortodox și pictor bisericesc român. A fost membru al "Rugului Aprins", deținut politic între 1958-1964.

²⁰ Pr. D. Matei, *Arhiepiscopul Emilian Antal*, în „MMS”, nr. 7-8, 1971, p. 505.

²¹ Cu ordinul Patriarhiei nr. 18246/1950 este numit profesor la Seminarul Monahal Superior Mănăstirea Neamț, la catedra de Catehetică, Omiletică și Pedagogie (Arhim. Timotei Aioanei, *Viețuitori din Chinovia Neamțului în veacul al XX-lea*, Editura Trinitas, 2008, p. 302)

personalului didactic a rămas același, personalul administrativ și de serviciu s-a dublat, pentru că există o schemă dublă, una pentru Școala de cântăreți bisericești și o alta pentru secția monahală.

Directorul acestei școli, profesorul Arhimandrit Nicodim Sachelarie a cerut și a primit de la Patriarhie diferite facilități, printre care alimente și gestiune proprie²².

Clarificarea situației Școlii eparhiale de la Neamț cu Secția monahală, aceasta din urmă nemaifiind Seminar, nu mai era în subordinea directă a Patriarhiei așa cum au rămas de-altfel Seminariile de la Horezu și Agapia, mănăstiri ce erau stravopighii patriarhale. În cele din urmă prin intervenția Mitropoliei Moldovei și Sucevei Secția monahală a avut parte de același tratament ca cel al Seminarilor. S-a achiziționat mobilier, veselă și lenjerie pentru întregul personal de elevi²³.

O situație neplăcută a fost în privința inventarului bunurilor materiale, când în urma unificării celor două secții, monahale și școlii de cântăreți, au fost trecute pe inventar bunuri care nu aparțineau școlii. Pentru bunurile trecute nu exista dovada investiției, întrucât, monahii care studiau erau obligați să aducă de la mănăstirile de unde proveneau, cazarmamentul necesar (pat, saltea, pernă, tacâmuri). Toate aceste bunuri au fost transferate seminarului monahal de la Mănăstirea Agapia, în timpul anului școlar, Școala de aici fiind nevoită să se descurce cum a putut, fiind improvizate paturi colective. În privința veselei, situația a fost rezolvată, deoarece aceasta a fost făcută la atelierul de olărit, unde se desfășura practica cu meșterul Medrea și Donici.

Arhimandriții Sofian Boghiu și Rotaru erau responsabili ai secției de sculptură și pictură, în timp ce a treia secție era cea de tipografie, care a fost preluată de către Administrația Patriarhală²⁴.

Începând cu anul 1952 olăritul a rămas ca meserie practică de lucru manual pentru elevi, produsele confecționate de elevi, fiind vândute în orașul Tg. Neamț unde școala avea un magazin de desfacere cu o salariată²⁵. Din păcate produsele elevilor nu puteau concura cu cele de pe piața, iar magazinul a fost închis după aproape doi ani. Educația din aceste școli, față de majoritatea școlilor urmărea mai multe paliere, însă scopul era *educația duhovnicească-spirituală, educația religioasă-morală-liturgică și educație socială-cetățenească-patriotică*.

Educația duhovnicească spirituală trebuia realizată de către toți profesorii, însă principala răspundere o avea directorul și colaboratorii săi, spiritualii și pedagogii. Spiritualii proveneau până la reforma din 1948 din rândul preoților de parohii care primeau recomandarea ierarhului locului, după 1947, cei care doreau să fie spirituali trebuiau să susțină un examen de capacitate, posturile fiind ocupate în funcție de mediile obținute. După numirea pe post, aceștia aveau de susținut inspecții de

---

²² Pr.Prof.Dr. Ion Vicovan, *Mitropolia Moldovei și Sucevei la jumătatea veacului al XX-lea – pagini de istorie*, Editura Performantica, Iași 2009, p. 96.

²³ Pr.Mihai Vizitiu, Pr. Dragoș Bahrim, A. Timofți (coordonatori), *Două secole de învățământ teologic seminarial (1803 – 2003)*, Ed. Trinitas, Iași, 2003, pp. 86-109.

²⁴ Arhid. Ioan Ivan, *Din istoricul tiparniței de la Mănăstirea Neamț*, în „MMS”, nr. 7-9, 1969.

²⁵ Pr.Mihai Vizitiu, Pr. Dragoș Bahrim, A. Timofți (coordonatori), *op. cit.*, pp. 86-109.

titularizare și definitivat. Președintele primului examen de capacitate pentru aceste posturi a fost viitorul Patriarh al României Iustin Moiescu, iar pentru examenul de pedagogi, președinte a fost profesorul universitar Constantin Narly.

Spiritualii erau și cei care predau orele de liturgică teoretică și practică, oficiau serviciile religioase, țineau tematici în anumite zile corespunzătoare pregătirii pentru taina spovedaniei, pentru participarea la sfintele slujbe și comportare în școală și în societate²⁶. Pedagogii erau cei care supravegheau programul din internat, orele de meditație și se asigurau că toți elevii participă la momentele de rugăciune.

Cu data de 1 septembrie 1952, preotul Vasile Iordache a fost numit spiritual, acesta fiind profesor și fost director al Seminarului „Sf. Gheorghe” din Roman, iar pedagog era ierodiaconul Pimen Zaharia, fost arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților. Tot cu această dată, responsabilul secției monahală, arhimandritul Nicodim Sachelarie, se ocupa de latura spiritual-duhovnicească, acesta fiind urmat de către arhimandritul Ghenadie Nițoiu.

Noile schimbări prevedeau și serviciul pentru profesori, câte o zi pe săptămână, pentru a se asigura cu și mai mare eficiență programul de internat.

Educația religioasă-morală-liturgică. Acesta cuprindea rugăciunea de dimineață, de seară, rugăciuni înainte și după masă, slujbe în paraclisul școlii în duminici și zile de sărbători cu participare la biserica mănăstirii, elevii fiind însoțiți de profesori. Din păcate participarea elevilor la slujbele din mănăstirea au fost imediat interzise de către Departamentul Cultelor, aceștia trebuind să rămână în permanență numai în paraclisul școlii²⁷.

Educația socială-cetățenească-patriotică. După 1949, aceasta a fost controlată prin directive ale Departamentului Cultelor, secția învățământ. În acest sens, fiecare profesor-diriginte avea obligația de a-și planifica tematicile, pregătirea diferitelor activități extrașcolare făcându-se după verificarea și aprobarea secției culturale-raionale, care primea materialele cu câteva zile înainte. Existau și gazetele de perete, realizate prin contribuția elevilor și profesorilor, unde erau expuse creațiile proprii, precum poezii sau proză. Dacă la începuturi, erau organizate chiar și serbări ce Crăciun unde se interpretau colinde, iar sala era arhiplină, după câțiva ani, organizarea acestora a fost interzisă, cursurile ținându-se până la 22 decembrie, când elevii plecau în vacanță.

Aveau loc manifestări artistice cu ocazia diferitelor momente istorice, dar și la finalul anului școlar când era prezenți și reprezentanți eparhiali, locali și raionali. După 1948, cuvântul de încheiere a anului școlar trebuia avizat de către secția culturală raională.

Având un prestigiu deosebit la cea vreme, Școala de cântăreți bisericești și Seminarul teologic de la Mănăstirea Neamț, nu a scăpat de oamenii sistemului, astfel că unii elevii au fost supuși anchetelor în timpul activității școlare, alții după plecarea

---

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ *Ibidem.*

lor din școală au fost ridicată, încadrați în diferite forme de activități considerate subversive și pedepsiți cu ani de închisoare sau li s-au luat dreptul de a mai profesa în învățământul teologic.

Printre aceștia amintim pe următorii:

Pr. Prof. Dr. Ioan Zugrav. A fost hărțuit de către Securitate în perioada septembrie-decembrie 1952, neprimind avizul de la Departamentul Cultelor pentru funcționarea la Școala nou înființată la Mănăstirea Neamț. În urma numeroaselor insistențe, Mitropolitul Sebastian Rusan a reușit să obțină aprobarea de funcționare, pentru anul școlar 1952 – 1953, după care s-a pensionat. A fost acuzat de atitudine dușmănoasă față de URSS, având ca nume de cod „rus alb”²⁸.

Prof. Arhim. Benedict Ghiuș. Considerat o figură „misterioasă” a Ortodoxiei românești, deoarece a dus o viață modestă, fiind un monah autentic, iar singurele mărturii despre viața sa sunt cele consemnate în dosarul său penal. După ce a plecat de la Seminarul Mănăstirii Neamț a fost arestat și condamnat în cadrul lotului „Rugul Aprins” din București, primind câțiva ani de detenție²⁹.

Arhim. Varahil Theodor Moraru, născut la 25 februarie 1913, în localitatea Neagra Șarului, județul Suceava. A urmat Academia de Arte Frumoase din Iași. La 26 noiembrie 1936 a fost tuns în monahism la Mănăstirea Durău. La 17 decembrie 1936 a fost hirotonit ierodiacon de către Arhiepiscopul-vicar Ilarion Mircea Băcăoanul, iar la 14 septembrie 1938 ieromonah de către Arhiepiscopul-vicar Valerie Moglan. La 2 iunie 1944 și 20 aprilie 1945 a primit rangurile de protosinghel, respectiv arhimandrit. Între 1941-1946 a fost mare ecleziarh al Catedralei Mitropolitane din Iași, iar între 1946-1948, stareț al Mănăstirii Durău. Pentru implicare în grupul de rezistență „Gărzile lui Decebal”, la 5 septembrie 1949 a fost arestat de Securitate și condamnat la 1 an închisoare prin sentința nr. 778 din octombrie 1950 a Tribunalului Militar pentru „crima de nedenunțare” (Legea nr. 199/1950). După eliberare, a fost chemat în Consistoriul monahal iar, prin decizia din 31 octombrie 1951, a primit pedeapsa „transferării” la Mănăstirea Neamț. Între 1952-1954 a fost profesor de pictură, sculptură și artă decorativă la Seminarul monahal de pe lângă Mănăstirea Neamț. A pictat biserica din Pipirig, celebra „Catedrală a munților”, alături de Sofian Boghiu, în frunte cu profesorul Dimitriu Nicolaș. În anul 1980 era paroh la Izvorul Mureșului, județul Harghita³⁰.

---

²⁸ Pr. Scarlat Porcescu, *Preotul profesor Ioan Zugravu*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an LVIII (1982), Nr. 7-8, pp.654- 656; *Un profesor de Teologie puțin cunoscut: preotul profesor dr. Ioan Zugrav (1893-1982)* în „Teologie și viață”, nr. 5 – 8, 2013; Pr. Mihai Vizitiu, Pr. Dragoș Bahrim, A. Timofti (coordonatori), *op.cit.*, p. 132.

²⁹ Pr. Ioan Gherasim, *Petru Pogonat. Meditațiunile unui călugăr surghiunit*, Editura Conta, Iași, 2009, pp. 72-80; George Enache - Revista Rost, an V, numărul 47-48 din ianuarie-februarie 2007, pp. 19-22; Pr. Sofian Boghiu, *Benedict Ghiuș, duhovnicul inimii*, ediție îngrijită de Gheorghe Vasilescu, Editura România Creștină, București, 1998, pp. 3-11.

³⁰ Pr. Nicolae Cătălin Luchian, Adrian Nicolae Petcu, *Clerici și mireni mărturisitori din Arhiepiscopia Iașilor, în închisorile comuniste (1945-1964)*, Editura Doxologia, Iași, 2017, pp. 115-116.

Protosinghelul Hrisostom Asavei, născut la 28 martie 1916, în localitatea Bistricioara, județul Neamț. A urmat Seminarul monahal de la Cernica (1941) și Seminarul „Sfântul Gheorghe” din Roman (1942), apoi Facultatea de Teologie de la Cernăuți-Suceava (1948). Intră ca frate la Mănăstirea Durău, în martie 1934, iar în decembrie 1938 este tuns în monahism. A fost hirotonit ierodiacon la 6 ianuarie 1939 de către Arhiepiscopul- vicar Valerie Moglan, respectiv ieromonah la 26 octombrie 1939 de către Mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei. La 24 septembrie 1945, a primit rangul de protosinghel, iar la 1 aprilie 1949 a fost numit exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor. La 11 septembrie 1949, este arestat de Securitate, pentru suspiciunea de implicare în organizația anticomunistă „Gărzile lui Decebal”. Despre acest grup anticomunist a aflat în sâmbăta din Săptămâna Luminată a anului 1949, de la monahul Filaret Gămălău, pe când se afla la Schitul Rarău. Din acest motiv, Securitatea l-a considerat recrutat ca membru al grupului „Gărzile lui Decebal”. La 4 octombrie 1950, Tribunalul Militar Iași prin sentința nr. 778, îl condamnă la un an închisoare corecțională, pentru „crima de nedenunțare” (Legea nr. 199/1950). După eliberare se reîncadrează ca viețuitor al mănăstirii Bistrița moldavă. După eliberare, este numit de către Mitropolitul Sebastian Rusan al Moldovei ca spiritual al Școlii medii de cântăreți bisericești de pe lângă mănăstirea Neamț. De la 1 octombrie 1955, numit slujitor la Catedrala Mitropolitană din Iași, pentru ca din 1956, să fie numit egumen al Schitului Bucium. Transferat în 1959 la Mănăstirea Bistrița, este scos din monahism ca urmare a presiunilor exercitate de către Departamentul Cultelor³¹.

Pr. Dumitru Zamisnicu, născut la 14 octombrie 1910, în localitatea ieșeană Erbiceni. A urmat între 1924- 1932, Seminarul „Veniamin Costache” din Iași iar apoi Facultatea de Teologie din Cernăuți, absolvită în 1936. Numit în octombrie 1956 spiritual al Seminarului de la Neamț, ca urmare a faptului că era iubit de către elevi, este transferat ca preot paroh la Spineni, apoi la Brătulești, ambele în județul Iași. Arestat în iulie 1958 este anchetat la Securitatea din Iași, fiind acuzat de atentat la „transformarea socialistă a agriculturii”, pe motiv că prin pastorația sa intensă „răpește” din timpul cetățenilor de a lucra la câmp. La 31 decembrie 1958, Tribunalul Militar Iași prin sentința nr. 811 îl condamnă la 20 ani muncă silnică pentru delictul de „uneltire contra ordinii sociale”. Pedepsa îi redusă la șase ani închisoare corecțională.

A trecut prin închisorile de la Iași (1958), Galați (1959), Jilava (1959) și Aiud (1959), apoi prin lagărele de muncă forțată de la Salcia și Ostrov (1961). În cursul anului 1971 este închis la Aiud și Gherla, apoi în spitalul de la Socola de unde, în 1974 a fugit, decedând la scurt timp, pe când se afla în localitatea Borca, județul Neamț³².

Pr. Grigore Cozma, arestat de la Parohia Agapia sub acuzația că asculta posturi de radio și colporta cu enoriașii știrile ce erau împotriva regimului. A fost profesor la Școala de la Mănăstirea Neamț.

---

³¹ *Ibidem*, p. 33.

³² *Ibidem*, pp. 165-166.

Arhimandrit Victor Ojog. Născut la 13 noiembrie 1909, în com. Colănești-Tecuci, intră în 1924 ca frate în Mănăstirea Neamț, fiind hirotonit diacon în 1932 și preot în 1939. Absolvă în 1945 cursurile Academiei de Muzică Bisericească din București, fiind și profesor la Seminar. Intră în vizorul Securității care îl acuză de legionarism și „atitudine ostilă față de Uniunea Sovietică” în timpul războiului. Era acuzat și de faptul că asculta posturile de radio trăine și răspândea știrile în mănăstire. În 1959 este îndepărtat din monahism, fiind apoi taxator la IRTA Piatra Neamț. A decedat la 10 februarie 1973 iar la 12 februarie, a fost adus la M-rea Neamț și a fost așezat în Biserica „Sfântul Gheorghe”. A fost înmormântat pe 15 februarie 1973 în cimitirul mănăstirii, condus fiind de către un sobor de 24 preoți și diaconi, atât din M-rea Neamț cât și din alte mănăstiri, care l-au cunoscut cât a fost în viață³³.

Prof. Gheorghe Turcu, profesor de Limba Franceză, a fost prizonier; a fost scos din învățământ și trimis pe linia întâi a frontului deoarece, din motive politice, nu putea să predea în învățământ. Nu a fost lăsat să-și încheie situația școlară la finalul anului școlar, ci dându-i-se 2000 de lei i s-a pus în vedere să părăsească ansamblul Școlii și al Mănăstirii Neamț.

Ierodiacon Sebastian Stelian Barbu Bucur, născut la data de 6 februarie 1930 în localitatea Talea, jud. Prahova, în familia bunilor creștini Barbu și Sofia, oameni credincioși și gospodari de seamă. A primit la Botez numele de Stelian. Această familie a avut opt copii, iar patru dintre ei au urmat calea nevoințelor monahale. Spre sfârșitul vieții și mama părintelui a primit chipul îngeresc. Între anii 1949-1952 a urmat Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț, iar între anii 1953-1957 cursurile Institutului Teologic Universitar din București. În perioada 1957-1963 s-a înscris la Conservatorul Ciprian Porumbescu din București, urmând, mai târziu, între anii 1982-1985, o specializare la Conservatorul Macedonean de Muzică Bizantină din Tesalonic. Studiile doctorale le-a făcut la Conservatorul Gheorghe Dima din Cluj-Napoca, devenind Doctor în Muzicologie în anul 1982. A fost hirotonit ierodiacon în anul 1952, iar în anul 1959 a primit hirotesia de arhidiacon. Ca profesor de muzică, a predat la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț (1957- 1959), la Liceul nr. 32 din București (1963-1965), la Școala de Muzică nr. 5 din București (1965-1990), profesând și la catedra de Muzică Bizantină din cadrul Academiei Naționale de Muzică din București³⁴.

Dintre elevii monahi care au avut de suportat rigurile temnițelor amintim:

Arhimandrit Mina Dobzeu. Basarabean, născut în satul Grozești, Lăpușna, la 5 noiembrie 1921, în satul Grozești, județul Lapușna, a intrat la 13 ani frate la Mănăstirea Hâncu. În 1948 este tuns în monahism la Schitul Brădicești, aflat atunci în Episcopia Hușilor, fiind hirotonit ierodiacon în același an și preot în 1955. Este arestat și închis în perioada 1948-1949, fiind acuzat de proteste

³³ Arhim. Benedict Sauciu, *Mănăstirea Neamț – vatră de spiritualitate și cultură românească*, vol. I 1945-1989, Ed. Doxologia 2017, p. 87.

³⁴<https://basilica.ro/profesor-de-vocatie-si-compozitor-inspirat-de-muzica-bizantina-arhidiaconul-profesor-sebastian-barbu-bucur-1930-2015/> accesat la 7.12. 2022.

împotriva scoaterii învățământului religios din școală. Student la Teologie, este exmatriculat în 1959, scos din monahism și condamnat la închisoare pentru atitudinea sa împotriva Decretului 410/1959. A trecut prin închisorile de la Galați, Jilava, Gherla și coloniile de muncă din Delta Dunării. Aflat la închisoarea Jilava, pe 15 martie 1960, Mina Dobzeu l-a botezat în credința ortodoxă pe marele cărturar Nicolae Steinhardt, cunoscut ulterior ca monahul Nicolae Delarohia, autorul celebrului „Jurnal al fericirii”. Eliberat în 1964, slujește la biserica mănăstirii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Huși, al cărei stareț a fost între anii 1978-1988. Rearestat în 1988, este condamnat la opt luni sub acuzația de „răzvrătire” și „uneltire împotriva siguranței statului”³⁵.

Ieromonahul Chesarie Ursu, născut la Hangu, la 23 august 1915, a absolvit Seminarul Teologic de la Neamț. La 4 februarie 1943 a fost tuns în monahism la Schitul Rarău, pe seama Mănăstirii Durău. În 1944 primește darurile diaconiei și preoției (1 februarie și 27 mai), iar mai apoi este hirotosit duhovnic (29 iunie 1946) și protosinghel (24 februarie 1947). La 24 noiembrie 1949 este arestat și trimis în ancheta Securității din Iași sub acuzație de activitate în cadrul organizației anticomuniste „Gărzile lui Decebal”. În fapt, o discuție cu monahul Filaret Gămălău din Mănăstirea Durău despre grupurile de rezistență anticomunistă și posibilitatea susținerii materiale și cu alimente a membrilor, a condus inevitabil la concluzia anchetatorilor din Securitate că părintele Ursu a fost recrutat în „Gărzile lui Decebal”. Tribunalul Militar Iași prin sentința nr. 778 din 4 octombrie 1950, îl condamnă la cinci ani muncă silnică pentru delictul de „uneltire contra ordinii sociale”. Ulterior, prin Decizia nr. 664 din 21 iunie 1951 a Curții Militare de Casație și Justiție i se reduce pedeapsa la 4 ani temniță grea. La 20 ianuarie 1954 este eliberat din penitenciarul Aiud³⁶.

Arhimandritul Gheorghiescu Chesarie, născut în Onești, Vaslui, la 12 martie 1929, urmează cursurile școlii primare, iar în 1945, la 16 ani, intră frate la Mănăstirea Cozia. Tuns la monahism în 1949, urmează cursurile Seminarului teologic monahal de la Mănăstirea Neamț, absolvit în 1955. A fost coleg de clasă cu viitorii arhiepiscopi Pimen Suceveanul, Epifanie Norocel, Adrian Hrițcu, Lucian Florea, episcopul Gherasim Cucoșel și mitropolitul Nestor Vornicescu. Student la Teologie la București, primește în 1956 o bursă din partea Patriarhiei Ruse, pentru a urma cursurile Academiei Teologice de la Moscova – Zagorsk, absolvită în 1960, cu calificativul excepțional. La întoarcerea în țară este arestat și condamnat la 10 ani de „temniță grea”, pentru „trădare de patrie”, deoarece a divulgat la Roma și la Ambasada Americană din Atena, precum și la redacția greacă a Ziarului „I Fonis tis Elefterias” („Vocea Libertății din Atena”) Decretul 410/1959³⁷.

---

³⁵<https://ziarullumina.ro/memoria-bisericii/ieromonahul-mina-dobzeu-intre-slujire-si-marturisirea-inchisoare>; <https://doxologia.ro/arhimandritul-mina-dobzeu> accesat 07.12.2022.

³⁶ Pr. Nicolae Cătălin Luchian, Adrian Nicolae Petcu, *op.cit.*, p. 153.

³⁷<https://basilica.ro/arhim-chesarie-gheorghescu-a-trecut-in-vesnicie-la-varsta-de-88-ani/> accesat 07.12.2022.

Dintre elevii mireni, îi amintim pe *Gheorghe Șuțu* și colegul lui *Ioan Filip*, învinuiți că au fost membri ai organizației subversive *România Viitoare*. Arestați în timpul slujbei de Denie din Vinerea Mare și judecați sunt condamnați la patru ani, dar eliberați după câteva luni, în baza unui decret de amnistiere³⁸.

Din cele prezentate într-un mod destul de succint se observă efortul conducerii arhiepiscopiei de la Iași, a conducerii mănăstirii și a seminarului pentru continuarea demersului educațional în marea chinovie a Neamțului. Obștea monahală cunoștea foarte bine anii înfloritori ai școlii teologice de la Neamț din perioada Sf. Paisie Velicicovski care, în acest 2022, s-au împlinit 300 de ani de la naștere. Perioada de după încheierea celui de la Doilea Război Mondial a fost una destul de grea, profesorii și elevii începând a pregusta suferința ideologică din partea conducerii Partidului Comunist instalat încă din anul 1947.

Bibliografie selectivă

Aioanei, Arhim. Timotei, Viețuitori din Chinovia Neamțului în veacul al XX-lea Editura Trinitas, 2008.

Ivan Arhidiacon. Ioan, Arhimandritul Demostene Tebeică, în „MMS”, nr. 1-3, 1984.

Idem, Cursuri de îndrumări metodologice la Mănăstirea Neamț, pentru perfecționarea cadrelor didactice de la Seminariile Teologice, în „MMS”, nr. 7-9, 1977.

Idem, Din istoricul tiparniței de la Mănăstirea Neamț, în „MMS”, nr. 7-9, 1969.

Idem, Serbarea de sfârșit de an de la Școala Medie Tehnică de Cântăreți Bisericești de la Mănăstirea Neamțu, în „MMS”, nr. 7-8, 1955.

Matei, Pr. D., Arhierul Emilian Antal, în „MMS”, nr. 7-8, 1971.

Porcescu, Scarlat, Ivan, Ioan, Mănăstirea Neamț, Iași, 1981.

Velicu, Dudu, Biserica Ortodoxă în anii regimului comunist. Însemnări zilnice, în Arhivele Naționale ale României, București, 2005.

---

³⁸ Dudu Velicu, Biserica Ortodoxă în anii regimului comunist. Însemnări zilnice, în Arhivele Naționale ale României, București, 2005.